

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

14 Non faciat levia, quò quis vitet graviora.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

maiorum consuetudines cum Ecclesiastica regula sint permittit.

¶ Neque monasteriorum] In concilio ipso postremo Colonia excusit, abest vox, neque. In ceteris autem editionibus sic legitur, privatæ monasteriorum consuetudines contra ecclesiasticas regulas sint permittit.

DISTINCTIO XIII.

I. Tem adversus naturale jus nulla dispensatio admittitur, nisi forte duo mala ita urgeant, ut alterum eorum necesse sit eligi.

C. I. ¶ Minus malum de duobus eligendum est.

Unde in Concilio Toletano s. c. 2. legitur.

¶ Vo a mala licet sint omnino cautissime præcavenda, tamen si periculi necessitas ex his unum perpetrare b compulerit, id debemus resolvere, & quod minori nexu noscitur obligare. c ¶ Quid autem ex his levius quidve sit gravius, purè d rationis acumine investigemus. Etenim dum pejorare compellimur, creatorem quidem offendimus; sed nos tantummodo maculamus. Cum vero noxia promissa complemus, & Dei iustia superbè contemnimus, & proximis impia crudelitate nocemus, & nos ipsos crudeliori gladio trucidamus. Illic e enim duplici culparum telo perimimur, f hic g tripliciter jugulamur.

¶ In ipso concilio capite multa antecedunt, & sequuntur, quæ perlegendæ sunt.

C. II. ¶ De eodem.

Item Gregorius in moralibus, in c. 40. Job. 132. c. 18. 19. & 20.

Nervi testicularum Leviathan b perplexi sunt; quia suggestionum i illius argumenta implicatis inventis k illigantur, ut plerisque ita peccare faciant, quatenus si fortasse fugere peccatum appetant, hoc sine aliquo peccati laqueo non evadant, & culpam faciant, dum vitant, ac nequaquam se ab una valeant solvere, nisi in alia consentiant se ligari. ¶ Quod melius offendimus, si qua ex conversatione hominum illigationis hujus exempla proferamus l. & nonnulli m in-terse. ¶ Ecce quidam, dum mundi hujus amicitias appetit, cullibet alteri similem sibi viram ducenti, quod secreta illius omni silentio contegat, se iurejurando constringit. Sed is, cui juratum est, adulterium perpetrare cognoscitur, ita ut etiam maritum adulteræ occidere conetur. Is autem, qui iusjurandum præbuit, ad mentem revertitur, & diversis hinc inde cogitationibus impugnatur, atque hoc silere formidat, ne silentio n adulterii simul & homicidii particeps fiat, & proderè trepidat, ne reatu fe perjuri obtingat. Perplexus ergo testicularum nervis ligatus est; quia in quamlibet partem declinet, metuit ne à transgressionis contagione, liber non sit. ¶ Alius euncta, quæ mundi sunt, deserens, atque per omnia frangere proprias voluntates quærens, alieno se subdere regimini appetit: sed eum, qui sibi apud Deum præesse debeat, minus cauta inquisitione discernit: cui fortasse is, qui sine iudicio legitur, cum præesse jam ceperit, agere o quæ Dei sunt, prohibet; quæ mundi sunt, jubet. Pensans itaque subditus, vel quæ sit culpa inobedientiæ, vel quod contagium secularis vitæ, & obedire trepidat, & non obedire formidat; ne aut obediens, Deum in suis præceptis, deserat, aut rursus non obediens, Deum in electo priore

a Ivo p. 12. c. 16. Pann. l. 8. c. 119. b al. temere.] al. temperare, c obligari.] orig. Ivo, Pann. & Gra. d al. pia.] al. pietati acconine. e al. illinc.] Gra. f percutimur.] orig. g al. hinc.] Gra. h Job. 40. al. per suggestionem k al. inventionibus.] orig. m Ibid. c. 19. n al. silendo. o agi.] orig.

contemnat, & infra. ¶ Alius pensare pondus honoris ecclesiastici negligens, ad locum regiminis præmissis ascendit. Sed quia omne quod hic eminet, plus meritis afficitur, quam honoribus gaudet, dum eor tribulationibus premittitur, ad memoriam culpa revocatur, doletque se ad laborem cum culpa pervenisse, & quam sit iniquum quod admiserit, ex ipsa fractus a difficultate cognoscit, Rem igitur se cum impensis præmissis agnoscens, vult adeptæ sublimitatis locum deserere, sed timet, ne gravius delictum sit suscepti gregis custodiam reliquisse, vult suscepti gregis curam gerere, sed formidat, ne deterior culpa sit, regimina pastoralis gratiæ b empta possidere. Per honoris ergo ambitum, ligatum culpa hinc inde se conspiciat. Esse quippe sine reatu criminis neutrum videt, si aut susceptus semel grex relinquatur, aut rursus sacra actio seculariter empta teneatur. Undique metuit, & suspectus latus omne pertimescit, ne aut stans in empto regimine non digne, luceat, quod non etiam deserens i emendat, aut certè regimine deserens, dum aliud flere nititur, rursus aliud de ipsa gregis destitute committat, & infra.

2. pars. ¶ Est tamen quod ad destruendas Beemoth e verius subtiliter d fiat, ut dum mens inter minoræ, & maxima peccata constringitur, si omnino nullus sine peccato evadendi aditus patet, minoræ semper eligantur: quia & qui murorum undique ambitu, ne fugiat, clauditur, ibi se in figam præcipitat, ubi brevior murus invenitur. Hinc Paulus e, cum quosdam in ecclesia incontinentes aspiceret, concessit minima, ut majora declinarent, dicens: [Propter fornicationem autem consueque uxorem suam habeat.] Et quia tunc solum conjuges in admittione sine culpa sunt, cum non pro explenda libidine, sed pro suscipienda prole miscentur, ut hoc etiam, quod concesserat, sine culpa (quamvis minima) non esse monstraret, illico adjunxit [Hæc f autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium.] Non enim est sine vitio: quod ignoscitur, non præcipitur. Peccatum profecto vidit, quod posse indulgeri prævidit. Sed cum in dubiis constringimur, utiliter minimis subdimur, ne in magnis sine venia peccemus. ¶ Itaque plerumque nervorum Beemoth istius perplexitas solvitur, dum ad virtutes maximas per commissa minoræ transitur.

1. ¶ Emendat] Hoc loco in originali videtur constructio verborum perturbata & restituenda ex Gratiano.

DISTINCTIO XIV.

1. Erum hoc in una eademq. persona intelligitur. Ceteram an in diversis eadem dispensatio locum habeat, videlicet ut committamus minoræ, ne alii gravioribus implicetur, merito quaeritur.

C. I. ¶ Non sunt a nobis aliqua committenda delicta, ne alii graviora committant.

De his ita scribit August. lib. Quasi, super Gen. cap. 42.

¶ Vod g ait Sodomitis Loth b [Sunt mihi dua filie, quæ nondum noverunt viros: producant illos ad vos, utrumni illis quomodo placuerit vobis: tantum in viros istos ne faciatis iniquum:] quoniam prostituere volebat filias suas hac compensatione, ut viri hospites ejus nihil à Sodomitis tale paterentur, utrum admittenda sit compensatio flagitiorum, vel quorumcumque peccatorum, ut nos faciamus mali aliquid, ne alius gravius malum faciat, an potius perturbationi Loth, non consilio tribuendum sit, quia hoc dixerit, merito quaeritur. Et nimirum periculosissimè

a fractus] orig. b al. gregi. c Ibid. cap. 20. d utiliter] orig. ut infra. e 1. Cor. 7. f Ibid. o. g Ivo p. 9. cap. 119. h Gen. 19.

admittitur hac compensatio. Si autem perturbationi humane tribuitur, & menti tanto malo permota, nullo modo imitanda est.

2. ps. *Consuetudinis autem, vel constitutionis rigor nominum quam relaxatur.*

C. II. ¶ *Quæ constitutiones valeant temperari, vel qua non.*

Unde Leo Papa ait ad Rusticum Narbonensem episcopum, epist. 90. ante cap. 1.

Sicut a quedam sunt, quæ nulla possunt ratione convelli, ita multa sunt, quæ aut pro necessitate temporum, aut pro consideratione ætatum oporteat temperari: illa consideratione b. semper servata, ut in iis, quæ vel dubia fuerint, aut obscura, id noverimus sequendum, quod nec præceptis Evangelicis contrarium, nec decretis sanctorum Patrum inveniat aduersum.

DISTINCTIO. XV.

1. **Q**uoniam de iure naturalis, & constitutione, vel consuetudine hæcenus differimus, differentiam, quæ in eadem discernitur, assignantes, nunc ad ecclesiasticas constitutiones hylion vertamus, earum originem, & auctoritatem, prout ex libris sanctorum Patrum colligere possimus, breviter assignantes.

C. I. ¶ *Quo tempore caperint rationes generalium conciliorum.*

Canones generalium conciliorum (ut Isidorus ait lib. 7. etymol. c. 16.) à temporibus Constantini ceperunt. In præcedentibus namque annis persecutione fervente, docendarum plebium minime dabatur facultas. Inde Christianitas in diversas hæreses scissa est: quia non erat licentia episcopis in unum conveniendi, nisi tempore supradicti Imperatoris. Ipse enim dedit facultatem Christianis liberè congregari. Sub hoc etiam sancti patres in concilio Nicæno de omni orbis terrarum convenientes, iuxta fidem Evangelicam & Apostolicam, secundum post Apostolos symbolum tradiderunt. ¶ Inter cætera autem concilia; quatuor esse scimus venerabiles synodos, quæ totam principaliter fidem complectuntur, quasi quatuor Evangelia, vel totidem paradisi flumina. ¶ Harum prima Nicæna synodus cccviii. episcoporum Constantino Augusto imperante peracta est: in qua Ariana perfidia condemnata blasphemia, quam de inæqualitate sanctæ Trinitatis idem Arius asserbat, consubstantiali Deo patri Deum filium, eadem sancta synodus per symbolum definiit. ¶ Secunda synodus cl. Patrum sub Theodosio seniore Constantinopoli congregata est, quæ Macedonium, Spiritum sanctum Deum esse negantem, condemnans; consubstantialitatem patri & filio Spiritum sanctum demonstravit, dans symboli formam, quam tota Græcorum, & Latinorum confessio in ecclesiis prædicat. ¶ Tertia synodus Ephesina prima cc. episcoporum sub juniore Theodosio Augusto edita est, quæ Nestorium, duas personas in Christo asserentem, iusto anathemate condemnavit, offendens manere, & in duabus naturis unam Domini nostri IESV Christi personam. ¶ Quarta synodus Chalcedonensis dccc. sacerdotum sub Martino principe habita est, in qua Eutychem Constantinopolitanum abbatem, verbi Dei & carnis unam naturam pronunciantem, & ejus defensorem Dioscorum, quondam Alexandrinum episcopum, & ipsum rursus Nestorium cum reliquis hæreticis una Patrum sententia damnavit, prædicans eadem synodus Christum Dominum de Virgine sic natum, ut in eo substantiam divinam, & humanam confiteamur naturam. ¶ Hæc sunt quatuor synodi principales, fidei do-

a. Pamm. in prologo, c. 11. Ordo verborum non restitutus ab gl. b. conditione] orig. c. Pamm. 2. c. 104.

ctinam plenissime prædicantes. Sed & si qua sunt concilia, quæ sancti patres spiritu Dei pleni sanxerunt, post istorum quatuor auctoritatem; omni manent stabilita vigore: quorum gesta in hoc opere consilia continentur. ¶ Synodus autem ex græco interpretatur comitatus, vel coetus. Concilii 2. verò nomen tractum est ex more Romano. Tempore enim in quo causæ agebantur, conveniebant omnes in unum, & communicè intentione tractabant. Unde concilium à communi intentione dictum quasi consilium, consilium, quasi confidendum, d. in l. literam transeunte, vel concilium dictum est à communi intentione: eò quod in unum dirigant omnem mentis obtutum. Cilia enim oculorum sunt: unde qui sibi inter dissentiant, non agunt concilium, quia non consentiunt in unum. Coetus verò conventus est, vel congregatio, à coeundo, id est, à conveniendo in unum. Hinc etiam conventus est nuncupatus, eò quod ibi homines conveniunt in unum: sicut à conventu coetus dicitur, sic & concilium à societate multorum in unum.

¶ Caput hoc habetur etiam in conciliorum collectione Isidori ante ipsius præfationem, non autem in codice bibliothecæ Dominicanæ: in quo tamen usque ad versiculum, Inter cætera, ponitur etiam (quemadmodum & in aliis) ante initium concilii Nicæni.

2. ¶ Manere] In plerisque antiquis Gratiani exemplaribus, & Isidori codice impresso, legitur, ut est emendatum. Sed in aliis eorundem manuscriptorum, & impressis Gratiani legitur, manere in Christo duas naturas, & unam Domini nostri Iesu Christi personam.

2. ¶ Concilii verò] Apud Isidorum in lib. Ethymol. locus hic mendose legitur. Verum in præfatione ejusdem Isidori editam Parisiensi conciliorum præposita, qua cum aliquot codicibus collata est sic legitur. Concilii verò nomen tractum ex communi intentione, eò quod in unum dirigant omnes mentis obtutum. Cilia enim oculorum sunt: unde & qui sibi inter dissentiant, non agunt concilium, quia non sentiunt in unum. Coetus verò conventus est, vel congregatio à coeundo, id est, conveniendo in unum: unde & conventus nuncupatus, quod ibi homines conveniant. Sicut conventus, coetus, vel concilium à societate dicitur multorum in unum: In Gratiani codicibus sunt multa varietates, ex quibus ea lectio retenta est, quæ visa est melior, quamvis adhuc aliquid fortasse desideretur.

C. II. ¶ De auctoritate quatuor conciliorum.

De quatuor verò à concilio scribit B. Gregorius, ita dicens. lib. 1. Regest. Epist. 24.

Sicut sancti Evangelii quatuor libros, sic quatuor concilia suscipere, & venerari me fateor; Nicænum scilicet, in quo perversum Arij dogma destruitur; Constantinopolitanum quoque, in quo Eunomii & Macedonii error vincitur; Ephesinum etiam primum, in quo Nestorii impietas iudicatur; Chalcedonense verò, in quo Eutychem, Dioscorique pravitas reprobatur, tota devotione complector, integerrima approbatione custodio: quia in his velut in quadrato lapide, sanctæ fidei structura confurgit, & cujuslibet vitæ, atque actionis norma consistit. ¶ Quintum quoque concilium pariter veneror, in quo epistola, quæ Ibe dicitur, erroris plena reprobatur, in quo Theodorus personam mediatoris, Dei & hominum in duabus substantiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse vincitur, & in quo scripta quoque Theodoriti, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, auctu dementia prolata refutantur. Cunctas verò, quas præfata veneranda concilia personas respiciunt, respuo, quas venerantur ample-

a. al. quoque.